

УДК 911.3

[https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.2\(47\).344759](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.2(47).344759)

К. А. Іран¹, аспірант,

В. В. Яворська², д-р геогр. наук, професор

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

кафедра економічної та соціальної географії і туризму,

пров. Шампанський, 2, м. Одеса, 65015, Україна

¹ geotourism@onu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0008-0317-0298>

² yavorskaya@onu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-7449-7908>

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ

У статті розглядаються та аналізуються суспільно-географічні аспекти дослідження інвестиційної діяльності регіону. Досліджуються поняття інвестицій, інвестиційної діяльності, інвестиційного клімату, інвестиційної привабливості, інвестиційного потенціалу регіону. Особливу увагу приділено структурі інвестиційного потенціалу регіону та її географічному обґрунтуванню. Розглянуті існуючі методики кількісної оцінки інвестиційної привабливості регіону та запропоновані їх доповнення.

Ключові слова: інвестиції, регіон, інвестиційна діяльність, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, інвестиційний потенціал

ВСТУП

Сучасні тенденції світового та регіонального соціально-економічного розвитку свідчать, що в цьому процесі виникають все нові чинники впливу. Окрім традиційних географічних чинників (географічне положення, природні умови і ресурси, населення та інші), просторовому аналізу підлягають інноваційний, інвестиційний, науково-технічний потенціал суспільного розвитку. Дослідження просторових аспектів інвестиційної діяльності виступає у тісному взаємозв'язку з такими поняттями, як соціально-економічна привабливість, конкурентоспроможність території, та допомагає пояснити і спрогнозувати загальний тренд регіонального суспільно-географічного розвитку.

Для України, яка на даний час знаходиться в складних геополітичних та геоekonomічних умовах, підтримання та розвиток інвестиційної діяльності виступає нагальним завданням. При цьому необхідно розробити і спланувати підходи, які дозволять врахувати і ефективно застосувати всі чинники інвестиційної привабливості кожного окремого регіону, виходячи з його природних, історичних, демографічних, господарських, культурних, екологічних та інших особливостей.

Метою статті є проведення комплексного аналізу суспільно-географічних аспектів інвестиційної діяльності регіону, чинників, які впливають на інвести-

ційну привабливість, інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал регіону, а також визначення структури і основних підходів оцінки інвестиційного потенціалу регіону.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При написанні статті використані такі методи дослідження, як системний підхід, аналіз, синтез, порівняльний аналіз, класифікація та типізація. За допомогою аналітичного методу були узагальнені теоретичні підходи до розуміння сутності понять інвестиційної привабливості та інвестиційного потенціалу, а також визначені ключові чинники та основні структурні складові формування інвестиційного потенціалу регіону. При виконанні дослідження були використані наукові праці з географії, економіки, регіональної економіки, просторового аналізу.

Проблеми інвестиційної діяльності на регіональному рівні досліджували представники як економічної, так і географічної науки. Серед них можна відмітити таких вчених, як Ахламов А. Г., Бушинський Є. В. Вербицька І. І., Герасимчук З. В., Гулько Н. Г., Гунько В. І., Гриньова В. М., Давиденко Н. М., Долішній М. І., Запотоцький С. П., Ішук С. О., Карпенко Л. М., Кособуцька О. Ю., Лещук Г. В., Макарій Н. П., Мезенцев К. В., Микитюк П. П., Немець К. А., Немець Л. М., Підгушний Г. П., Погріщук Г. Б., Руденко В. В., Сегіда К. Ю., Стадник В. В., Стеченко Д. М., Ткачик Ф. П., Топчієв О. Г., Федоренко В. Г., Хвесик Ю. М., Цимбалюк І. О., Череп А. В., Швець І. В. та ін.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

В економічній науці термін «інвестиція» означає процес розширеного відтворення ресурсів, зокрема, капіталу, з метою отримання прибутку. Інвестиція уособлює відносини, пов'язані з довгостроковими вкладеннями капіталу, а також майнових та інтелектуальних цінностей в різні сфери економіки, в об'єкти підприємницької діяльності, в науково-технічний розвиток, інші сфери суспільного життя з метою одержання прибутку або отримання соціального ефекту. Відповідно Закону України «Про інвестиційну діяльність», «інвестиціями є усі види майнових і інтелектуальних цінностей, вкладені в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект» (Закон України, 1991).

Інвестиції можна розуміти як вкладення, як витрати, як ресурси або цінності. Відповідно, в науковій літературі сформувались капіталоутворюючий, ресурсний і витратний підхід до розуміння інвестицій, які також можна доповнити ресурсним підходом (Формування, 2020).

За економічною сутністю інвестиції поділяються на два типи: частина інвестицій виступає споживчими благами, які відкладають в запас і не використовують в поточному періоді; інша частина спрямовується на розширення виробництва (в будівлі, споруди, машини та ін.) (Основи, 2004).

Під капітальними інвестиціями розуміють витрати на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів (будівлі, споруди, обладнання, машини, транспорт, програмне забезпечення, патенти, ліцензії та права користування тощо).

За територіальними джерелами інвестування розрізняють вітчизняні (внутрішні) інвестиції та іноземні (зовнішні) інвестиції. При цьому під прямими іноземними інвестиціями розуміють довгострокові вкладення капіталу, які здійснюються резидентами однієї країни в реальні активи підприємства в іншій країні, з безпосереднім контролем інвестора над діяльністю підприємства (Бланк, Гуляєва, Вавдійчик, 2023).

Під інвестиційною діяльністю розуміється діяльність з реалізації інвестицій. Як і щодо поняття «інвестиція», інвестиційну діяльність розуміють з точки зору витратного (витрати на нові потужності, будівництво, підвищення кваліфікації працівників), ресурсного (вкладення капіталу та інших ресурсів з метою їх примноження), ціннісного (вкладення майнових та інших цінностей у пріоритетні сфери економіки з метою отримання прибутку або досягнення певного ефекту) підходів.

Головною передумовою залучення інвестицій до регіону є інвестиційний клімат. Під інвестиційним кліматом розуміємо комплекс економічних, соціальних, політичних, правових та інших чинників, які впливають чи здатні впливати на обсяги та ризики інвестування в об'єкти даного регіону. Спорідненим поняттям є інвестиційна привабливість регіону, яку іноді розглядають як поняття, тотожне інвестиційному клімату (Атамас, 2023). На нашу думку, доцільно розмежовувати ці поняття. Інвестиційна привабливість регіону розуміється як комплекс об'єктивних і суб'єктивних характеристик і умов регіону, які визначають прибутковість і ризик для інвесторів при інвестуванні в даний регіон. Інвестиційний клімат є більш широким поняттям, яке охоплює всі фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що визначають інвестиційну привабливість регіону. Інвестиційний клімат регіону формується під впливом інвестиційного законодавства, рівня розвитку продуктивних сил, загального стану ринку, стабільності політичної та фінансово-кредитної системи, ступеню розвитку інвестиційної інфраструктури, інвестиційної активності населення, рівня кваліфікації робочої сили та інших чинників.

В географічній літературі інвестиційна привабливість розглядається як багатовимірна характеристика території, яка поєднує вплив географічних, економічних, соціальних, інституційних чинників. Суспільно-географічні аспекти інвестиційної діяльності акцентують на ролі територіальної організації господарства, геоекономічного положення регіону та рівні його регіональної інтеграції (Топчієв, 2005; Топчієв, Мальчикова, Пилипенко, Яворська, 2019).

До об'єктивних чинників інвестиційної привабливості регіону можна віднести наступні:

- географічне положення, природні умови і ресурси регіону;
- населення та трудові ресурси;

- соціальні структури;
- господарство регіону, його структура і рівень розвитку;
- розвиненість транспортної та іншої інфраструктури;
- рівень розвитку продуктивних сил;
- інноваційний потенціал;
- якість життя населення;
- екологічний стан території;
- бізнесова активність.

До суб'єктивних чинників інвестиційної привабливості регіону можна віднести особливості місцевого управління, відкритість влади, діловий клімат, стабільність та прозорість правового поля, наявність інвестиційної інфраструктури, культура підприємництва та ін.

Головною складовою як інвестиційного клімату, так і інвестиційної привабливості території виступає її інвестиційний потенціал (Уманець, 2006).

Поняття «потенціал» (від лат. potential – міць, сила) виникло у фізиці та трактується як «потужність, можливість, сукупність засобів, резервів, джерел, запасів, здібностей, ресурсів і т. п., які можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері життєдіяльності людини» (Великий тлумачний, 2024).

Якщо говорити про поняття потенціалу території, то воно дещо відрізняється від загального терміну потенціалу. Під потенціалом території розуміється сукупність взаємозалежних факторів, характеристик території, які забезпечують або здатні забезпечити її успішний соціально-економічний розвиток. Основними складовими загального потенціалу території є природно-ресурсний, демографічний, економічний, фінансовий, науково-технічний, інфраструктурний, рекреаційний, екологічний, інноваційний, інституційний, споживчий, культурний, інформаційний та ін. На думку Г. П. Підгрушного, в умовах сьогодення при визначенні інтегрального потенціалу території більшої важливості набувають не стільки природно-географічні фактори, а людський капітал, здатність створювати та сприймати інновації, фінансові ресурси (Підгрушний, Качаєв, Денисенко, 2011).

Вченими-географами сформульоване та обґрунтоване поняття інноваційно-інвестиційного потенціалу. Інноваційно-інвестиційний потенціал регіону можна визначити як «систему інноваційно-інвестиційних ресурсів, факторів та умов, що створюють можливості для здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності, акумуляції та освоєння інвестиційних коштів з метою забезпечення інноваційного розвитку та досягнення конкурентних переваг регіону» (Каленюк, Сакун, 2010). З точки зору географічної науки, інноваційно-інвестиційний потенціал визначається як «рівень можливостей соціально-економічної системи регіонального господарства до здійснення інноваційної діяльності, обумовлений ресурсною компонентою, що формується науковими, інтелектуальними, кадровими, фінансовими, техніко-технологічними ресурсами і забезпечує формування її інвестиційного потенціалу» (Інноваційно-інвестиційний, 2017).

Поняття інноваційно-інвестиційного потенціалу формується на основі поняття інноваційно-інвестиційної діяльності, тобто інвестиційної діяльності, що пов’язана з вкладеннями в інновації. Оскільки інноваційна діяльність, окрім інноваційної сфери, охоплює й інші напрями вкладень, вважаємо, що при суспільно-географічному дослідженні інвестиційної діяльності регіону варто оперувати поняттям «інвестиційний потенціал регіону».

Інвестиційний потенціал регіону в загальному сенсі можна визначити як спроможність регіональної територіальної системи залучати і реалізовувати інвестиції. Інвестиційний потенціал регіону формується під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. Внутрішні (ендогенні) чинники визначаються складовими і особливостями самої регіональної системи; зовнішні (екзогенні) визначаються впливом зовнішнього середовища, в якому існує регіон.

На рисунку 1 представлені головні складові інвестиційного потенціалу регіону. На нашу думку, доцільно виділяти наступні основні внутрішні (об’єктивні) складові.

Рис. 1. Структура інвестиційного потенціалу регіону (складено Іраном К.).

1. Природно-ресурсний потенціал. Природні ресурси відіграють важливу роль у визначенні інвестиційної привабливості регіону. До них належать природні ресурси та природні умови. Також до цієї складової слід віднести екологічні умови. При залученні інвестицій важливе значення має екологічний стан регіону, збереження природного середовища та дотримання екологічних норм.

2. Соціально-демографічний (людський) потенціал. До цієї складової інвестиційного потенціалу відноситься все, що пов'язано з населенням регіону: геодемографічна ситуація, система розселення, етнонаціональний склад, трудові ресурси та рівень їх кваліфікації, якість життя населення, місцеві соціальні спільноти, культурні особливості та ін.

3. Економічний потенціал регіону охоплює різні позиції, що стосуються господарства та економічних процесів регіону. При його характеристиці розглядаються структура господарства регіону, особливості та рівень розвитку видів економічної діяльності; внутрішньо- та міжрегіональна спеціалізація та інші особливості географічного поділу праці; загальний рівень розвитку продуктивних сил; територіальна організація господарства регіону; обсяги промислового та інших видів виробництва; середня заробітна плата та доходи населення; зовнішньоекономічна діяльність регіону тощо.

4. Обслуговуючий потенціал представляє собою характеристику сфери послуг регіону. Розвиток сфери послуг є одним з головних показників соціально-економічного розвитку регіону і відіграє важливу роль у формуванні його конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. Сфера послуг надає необхідну інфраструктуру та послуги для бізнесу, зокрема логістичні, фінансові консультаційні, створює сприятливі умови для реалізації інвестиційних проєктів, забезпечує ефективну діяльність бізнес-середовища. Окрім того, розвиток підприємства сфери послуг виступають привабливими об'єктами для інвестування.

5. Інноваційний потенціал регіону представляє собою його спроможність здійснювати інноваційну діяльність в різних сферах. Інноваційний потенціал є ключовим елементом формування інвестиційної привабливості регіону, оскільки він створює базу для розвитку нових технологій, продуктів та моделей, унікальних товарів та послуг, що підвищує конкурентоспроможність регіону та робить його привабливим для інвесторів.

6. Інфраструктурний потенціал. Інфраструктура регіону, яка є принциповою для інвестиційної привабливості, включає в себе транспортну, логістичну, інформаційну, виробничу, соціальну, фінансову, ринкову інфраструктуру. Якісна інфраструктура забезпечує ефективне функціонування бізнесу, знижує ризики, підвищує потенційну дохідність інвестицій.

7. Управлінський потенціал. Ця складова інвестиційного потенціалу регіону полягає в ефективності управління та прозорості діяльності регіональних органів державної влади і місцевого самоврядування. Їх діяльність стосовно інвестицій проявляється в безпосередньому управлінні інвестиціями, впровадженні інвестиційних програм, створенні інвестиційної інфраструктури, підтриманні

та розвитку конкурентних переваг регіону, забезпеченні стабільного правового поля, створенні сприятливого бізнес-клімату, стимулюванні інновацій тощо.

Зовнішніми (суб'єктивними) складовими інвестиційного потенціалу регіону виступають загальнодержавні політичні, законодавчі, економічні умови, які неминуче впливають на регіональний соціально-економічний розвиток.

Загальноприйнятої методики оцінки інвестиційної привабливості регіону поки не існує. Згідно методики Держкомстату України, інвестиційна привабливість регіону оцінюється за такими показниками:

- інвестиції в основний капітал (на 1 особу середньорічної чисельності населення, грн.);
- інвестиції у житлове будівництво (на 1 особу середньорічної чисельності населення, грн.);
- обсяг душевого ВВП (дол. США);
- зміна обсягу душевого ВВП (дол. США);
- обсяг експорту товарів (на 1 особу середньорічної чисельності населення, дол. США);
- густота автомобільних шляхів загального користування, з твердим покриттям (км на 1000 км²) (Про затвердження Методики, 2003).

В економічній літературі розроблені різні методики кількісної оцінки інвестиційного потенціалу регіонів, найбільш відомою з яких є методика І. О. Бланка (Бланк, Гуляєва, Вавдійчик, 2023). Згідно неї, інвестиційна привабливість регіону оцінюється на основі п'яти груп комплексних показників:

1) рівень загальноекономічного розвитку: частка регіону у ВВП та ВВП; душевий обсяг виробленої промислової продукції; середня заробітна плата; душевий обсяг капітальних вкладень; кількість підприємств; частка збиткових підприємств та ін.;

2) рівень розвитку інвестиційної інфраструктури: кількість підрядних будівельних компаній; душеве виробництво енергетичних ресурсів; обсяги виробництва будівельних матеріалів; щільність залізничних та автомобільних шляхів сполучення на 100 км площі;

3) демографічна ситуація: частка населення регіону від населення країни; співвідношення міського і сільського населення; частка зайнятого населення; рівень кваліфікації працівників;

4) рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури: частка приватизованих підприємств у загальній кількості підприємств; частка підприємств недержавних форм власності; кількість спільних міжнародних компаній; кількість страхових компаній; кількість банківських установ; кількість товарних бірж;

5) криміногенні, екологічні та інші ризики: кількість економічних злочинів в розрахунку на 100 тис. населення; частка підприємств, чиї з шкідливі викиди перевищують гранично допустимі норми; середній радіаційний фон; частка незавершених будівельних об'єктів.

За методикою Інституту реформ, для оцінювання інвестиційної привабливості регіону використовувалися показники економічного розвитку регіону, показники рівня розвитку ринкової та фінансової інфраструктури; показники людських ресурсів; показники впливу органів місцевої влади на сферу приватного підприємництва (Інвестиційна політика України, 2003).

Методика Світового Банку (World Bank) передбачає оцінку інвестиційної привабливості регіону шляхом опитування топ-менеджменту провідних підприємств і включає питання, які стосуються загальних економічних показників, інфраструктури, фінансів, державної політики та послуг, злочинності, потенціалу та інновацій, трудових відносин.

Згідно методики С. Буткевич, оцінка проводиться шляхом комплексного аналізу показників економічного розвитку регіону, інвестиційної інфраструктури, демографічної ситуації, розвитку ринкових відносин та інвестиційного ризику (Петровська, 2012).

Т. Уманець пропонує розрахунок інтегрального індексу інвестиційних переваг регіону на основі групових інтегральних показників (Уманець, 2006):

1) інтегральний індекс виробничого потенціалу регіону (середньорічна вартість основних засобів, коефіцієнт зношеності основних засобів, кількість інноваційно активних підприємств, обсяг інвестицій в основний капітал, прямі іноземні інвестиції, рівень зайнятості, середньомісячна заробітна плата та інші показники);

2) інтегральний індекс трудового потенціалу регіону (рівень безробіття, частка працездатного населення, коефіцієнт демографічного навантаження);

3) інтегральний індекс освітнього потенціалу регіону (кількість студентів, які отримали освіту у вищих навчальних закладах різного рівня акредитації, кількість підготовлених фахівців у професійно-технічних закладах);

4) інтегральний індекс фінансового потенціалу регіону (доходи місцевого бюджету, частки прибуткових та збиткових підприємств, показники кредиторської та дебіторської заборгованості);

5) інтегральний індекс інфраструктури ринків регіону:

a. інтегральний індекс споживчого ринку;

b. інтегральний індекс кредитного ринку;

c. інтегральний індекс податкової системи регіону;

6) інтегральний індекс податкової системи регіону (частки податку на прибуток підприємств, податку з громадян та податку на власність в загальному обсязі доходів регіону);

7) груповий інтегральний індекс інвестиційної привабливості регіону (коефіцієнт поточної ліквідності, фондівдача основних засобів в промисловості та сільському господарстві, продуктивність праці, рентабельність промислових та сільськогосподарських підприємств, коефіцієнт співвідношення власного та позикового капіталу підприємств);

8) груповий інтегральний індекс комунікаційної та комерційної інфраструктур (довжина автомобільних доріг з твердим покриттям, довжина залізничних колій, ємність телефонних станцій, кількість об'єктів роздрібною торгівлі, об'єктів ресторанного господарства, торгова площа магазинів).

При суспільно-географічному дослідженні інвестиційного потенціалу та інвестиційної привабливості регіону, окрім показників економічного, демографічного, інфраструктурного розвитку, мають бути враховані показники природно-ресурсного потенціалу та екологічного стану регіону. Також повною мірою мають бути враховані показники розвитку сфери послуг регіону: окрім фінансово-кредитної системи і торгівлі, слід врахувати показники освітньої та наукової сфери регіону, охорони здоров'я, системи соціального захисту населення, туристичної індустрії тощо. Для оцінки управлінського потенціалу регіону можуть бути використані показники бюджетної забезпеченості, структура міжбюджетних трансфертів, питома вага ініційованих інвестиційних проєктів, частка спільних підприємств.

Характеристика інноваційного потенціалу регіону може проводитись за показниками частки інноваційних видів економічної діяльності в структурі господарства регіону, питомої ваги підприємств-лідерів інноваційного розвитку, кількості впроваджених інноваційних проєктів, кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції, обсяг реалізованої інноваційної продукції (в т. ч. за межі країни), кількість патентів на винаходи та корисні моделі тощо. Важливим напрямком є встановлення кореляційного зв'язку між обсягами інвестицій і показниками природо-ресурсного, соціального-демографічного, економічного, обслуговуючого, інноваційного, інфраструктурного, управлінського потенціалу регіону.

ВИСНОВКИ

Суспільно-географічні дослідження інвестиційного потенціалу регіону ґрунтуються на вивченні основних складових регіонального розвитку, як природно-географічних, так і соціально-економічних, які сприяють або перешкоджають розвитку інвестиційної діяльності. Такі дослідження мають на меті здійснення просторового аналізу і виявлення територіальних відмінностей сучасного розподілу інвестицій та капітальних вкладень, а також передумов і потенційних осередків розвитку інвестиційної діяльності.

На нашу думку, інвестиційний потенціал регіону можна визначити як спроможність регіональної територіальної системи залучати і реалізовувати інвестиції. Основними внутрішніми складовими інвестиційного потенціалу регіону є природо-ресурсний, соціального-демографічний, економічний, обслуговуючий, інноваційний, інфраструктурний, управлінський потенціал. Зовнішніми складовими виступають політична та економічна ситуація в країні, існуюче нормативно-правове поле, напрямки і пріоритети державної регіональної політики, основні форми і вектори міжнародного співробітництва.

Подальша розробка і використання суспільно-географічних методик оцінки й аналізу інвестиційного потенціалу регіонів дозволить розробляти рекомендації в рамках загальнодержавної регіональної та інвестиційної політики щодо вирівнювання територіальних диспропорцій регіонального та внутрирегіонального розвитку, стимулювання депресивних районів та їх інтеграції в єдину систему інвестиційного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Атамас О. Інвестиційна привабливість регіонів України. Критична оцінка та пошук шляхів вирішення проблемних аспектів. *Економічний розвиток і держава*. 2023. № 2(47). 2023. С. 11–15.
- Бланк І. О., Гуляєва Н. М., Вавдійчик І. М. Інвестиційний менеджмент : підручник : у 3 ч. Київ : Держ. торг.-ек. ун-т, 2023. Ч. 3. 283 с.
- Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB> (дата звернення 14.10.2025).
- Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991. № 1560-XII. Дата оновлення 19.06.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення 14.10.2025).
- Інвестиційна політика України на регіональному рівні. Київ : Недерж. аналіт. центр «Інститут Реформ», 2003. Вип. 16. С. 52.
- Інноваційно-інвестиційний потенціал як основа конкурентоспроможності регіону (на прикладі Харківської області) : кол. монографія / за заг. ред. Л. М. Немець, К. Ю. Сегіди. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. 520 с.
- Каленюк І., Сакун О. Розвиток технопарків в Україні: історія та проблеми становлення. *Науковий Вісник ЧДІЕУ*. 2010. № 1. С. 106–109.
- Лещук Г. В. Систематизація підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіону. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. № 29. С. 93–97.
- Основи інвестиційно-інноваційної діяльності: навч. посіб / за наук. ред В. Г. Федоренко. Київ : Алерта, 2004. 431 с.
- Петровська С. А. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: порівняльний пофакторний аналіз. *Механізм регулювання економіки*. 2012. № 2. С. 90–97.
- Підгрушний Г. П., Качаєв Ю. Д., Денисенко О. О. Суспільно-географічні основи дослідження інтегрального потенціалу центрів соціально-економічної активності: теоретико-методологічні підходи та досвід оцінки. *Український географічний журнал*. 2011. № 3. С. 42–44.
- Погрішук Б., Козловський В. Методологія дослідження інвестиційних процесів в Україні: стан і напрямки розвитку. *Наука молода*. 2007. № 7. С. 125–130.
- Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку. Наказ Держкомстату України № 114 від 15.04.2003 р. URL: http://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibenog/index.htm (дата звернення 16.10.2025).
- Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
- Методологічні засади географії : підручник / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко, В. В. Яворська. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 352 с.
- Уманець Т. В. Оцінка інвестиційної привабливості регіону за допомогою інтегральних індексів. *Економіка і прогнозування*. 2006. № 4. С. 133–145.
- Формування інвестиційного механізму розвитку територій: індикатори та імперативи : монографія / за заг. ред.: А. Г. Ахламов, Л. М. Карпенко. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. 236 с.

REFERENCES

- Atamas, O. (2023). Investytsiina pryvabyvist rehioniv Ukrainy. Krytychna otsinka ta poshuk shliakhiv vyirishennia problemnykh aspektiv [Investment attractiveness of Ukraine's regions. Critical assessment and search for solutions to problematic aspects]. *Economic Development and the State*, (2(47)), 11–15. [in Ukrainian].
- Blank, I. O., Huliyeva, N. M., & Vavdiychuk I. M. (2023). *Investytsiyni menedzhment* [Investment Management] (P. 3 of 3 prts., 283 p.). Kyiv: Derzhavnyi torhovelno-ekonomichnyi universytet. [in Ukrainian].

Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi movy [Large explanatory dictionary of modern language]. (2024). Retrieved October 14, 2025, from <https://slovnyk.me/dict/vts/%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB> [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy "Pro investytsiinu diialnist" vid 18.09.1991. No. 1560-XII [Law of Ukraine "On Investment Activity" dated 18 September 1991. No. 1560-XII]. (2025, June 19). Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved October 14, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> [in Ukrainian].

Investytsiina polityka Ukrainy na rehionalnomu rivni [Investment policy of Ukraine at the regional level]. (2003). (Iss. 16, p. 52). Nderzhavnyi analitychnyi tsentr "Instytut reform". [in Ukrainian].

Nemets, L. M., & Schidi, K. Yu. (2017). *Innovatsiino-investytsiinyi potentsial yak osnova konkurentnospromozhnosti rehionu (na prykladi Kharkivskoi oblasti)* [Innovation and investment potential as the basis for regional competitiveness (based on the example of Kharkiv Oblast)] (520 p.). Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina. [in Ukrainian].

Kaleniuk, I., Sakun, O. (2010). Rozvytok tekhnoparkiv v Ukraini: istoriia ta problemy stanovlennia [Development of technology parks in Ukraine: history and problems of establishment]. *Scientific Bulletin of ChDIEU*, (1), 106–109. [in Ukrainian].

Leshchuk, H. V. (2020). Systematyzatsiia pidkhodiv do otsiniuvannia investytsiinoi pryvablyvosti rehionu [Systematisation of approaches to assessing the investment attractiveness of the region]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, (29), 93–97. [in Ukrainian].

Fedorenko, V. H. (Ed.). (2004). *Osnovy investytsiino-innovatsiinoi diialnosti* [Fundamentals of investment and innovation activities] (431 p.). Kyiv: Alerta. [in Ukrainian].

Petrovska, S. A. (2012). Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti rehionu: porivnialnyi pofaktornyi analiz [Assessment of the investment attractiveness of the region: comparative factor analysis]. *Mechanism of Economic Regulation*, (2), 90–97. [in Ukrainian].

Pidhrushnyi, H. P., Kachaiev, Yu. D., & Denysenko O. O. (2001). Suspilno-heohrafichni osnovy doslidzhennia intehrlnoho potentsialu tsentriv sotsialno-ekonomichnoi aktyvnosti: teoretyko-metodolohichni pidkhody ta dosvid otsinky [Social and geographical foundations for researching the integral potential of centres of socio-economic activity: theoretical and methodological approaches and evaluation experience]. *Ukrainian Geographical Journal*, (3), 42–44. [in Ukrainian].

Pohrishchuk, B., & Kozlovskiy, V. (2007). Metodolohiia doslidzhennia investytsiinykh protsesiv v Ukraini: stan i napriamky rozvytku [Methodology for researching investment processes in Ukraine: current status and directions for development]. *Nauka Moloda*, (7), 125–130. [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku intehrlnykh rehionalnykh indeksiv ekonomichnoho rozvytku [On approval of the Methodology for calculating integrated regional indices of economic development]. (2003). Nakaz Derzhkomstatu Ukrainy No. 114 vid 15.04.2003 r. [Order of the State Statistics Committee of Ukraine No. 114 dated 15 April 2003]. Retrieved October, 16, 2025, from http://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm [in Ukrainian].

Topchiiev, O. H. (2005). Suspilno-heohrafichni doslidzhennia: metodolohiia, metody, metodyky [Social and geographical research: methodology, methods, techniques] (632 p.). Odesa: Astroprint. [in Ukrainian].

Topchiiev, O. H., Malchykova, D. S., Pylypenko, I. O., & Yavorska, V. V. (2019). *Metodolohichni zasady heohrafii* [Methodological principles of geography] (352 p.). Odesa: Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I. I. Mechnikova. [in Ukrainian].

Umanets, T. V. (2006). Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti rehionu za dopomohoiu intehrlnykh indeksiv [Assessment of the region's investment attractiveness using integral indices]. *Economics and Forecasting*, (4), 133–145. [in Ukrainian].

Akhlamov, A. H., & Karpenko, L. M. (2020). *Formuvannia investytsiinoho mekhanizmu rozvytku terytorii: indykatory ta imperatyvy* [Forming an investment mechanism for territorial development: indicators and imperatives] (236 p.). Odesa: ORIDU NADU. [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.10.2025 р.

K. A. Iran

V. V. Yavorska

Odesa I. I. Mechnikov National University

Department of Economic and Social Geography and Tourism

2 Shampanskyi Ln, Odesa, 65015, Ukraine

SOCIO-GEOGRAPHICAL ASPECTS OF INVESTMENT ACTIVITY IN THE REGION

Abstract

Problem Statement and Purpose. The article examines and analyses the human-geographical aspects of research into investment activity in the region. Research into the spatial aspects of investment activity is closely linked to concepts such as socio-economic attractiveness and territorial competitiveness, and helps to explain and predict the general trend of regional socio-geographical development. For Ukraine, which is currently facing difficult geopolitical and economic conditions, maintaining and developing investment activity is an urgent task. At the same time, it is necessary to develop and plan approaches that will allow for the consideration and effective application of all factors of investment attractiveness of each individual region, based on its natural, historical, demographic, economic, cultural, environmental, and other characteristics. The purpose of this article is to conduct a comprehensive analysis of the socio-geographical aspects of investment activity in the region, in particular the factors that influence investment attractiveness, the investment climate, and the investment potential of the region, as well as to determine the structure and basic approaches for assessing the investment potential of the region.

Data & Methods. The following research methods were used in writing this article: a systematic approach, analysis, synthesis, comparative analysis, classification, and typification. Using the analytical method, theoretical approaches to understanding the essence of the concepts of investment attractiveness and investment potential were generalized, and key factors and basic structural components of the formation of the region's investment potential were identified. Scientific works on geography, economics, regional economics, and spatial analysis were used in the study.

Results. In geographical literature, investment attractiveness is considered a multidimensional characteristic of a territory that combines the influence of geographical, economic, social and institutional factors. The socio-geographical aspects of investment activity emphasize the role of the territorial organization of the economy, the geo-economic position of the region and the level of its regional integration. Socio-geographical research into the investment potential of a region is based on studying the main components of regional development, both natural-geographical and socio-economic, which contribute to or hinder the development of investment activity. Such studies aim to conduct spatial analysis and identify territorial differences in the current distribution of investments and capital investments, as well as the prerequisites and potential centers for the development of investment activity. In our opinion, the investment potential of a region can be defined as the ability of the regional territorial system to attract and implement investments. The main internal components of the investment potential

of a region are natural resources, socio-demographic, economic, service, innovation, infrastructure, and management potential. External components include the political and economic situation in the country, the existing regulatory and legal framework, the directions and priorities of state regional policy, and the main forms and vectors of international cooperation. Further development and use of socio-geographical methods for assessing and analyzing the investment potential of regions will make it possible to develop recommendations within the framework of national regional and investment policy to level out territorial imbalances in regional and intra-regional development, stimulate depressed areas and integrate them into a single investment space system.

Keywords: investment, region, investment activity, investment climate, investment attractiveness, investment potential.